

ЗНАЧЕННЯ OSINT-ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Третяк Софія Вікторівна

курсантка 2-го курсу факультету № 1

Донецького державного університету внутрішніх справ

Квашук Олександр Дмитрович

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ

Інтенсивний розвиток технологій у сучасному інформаційному цифровому світі продукує виникнення новітніх методів збирання та обробки інформації про особу та події, одним із яких є OSINT (англ. «Open Source INTelligence»), що активно упродовжується в діяльності урядових та корпоративних інституцій, журналістських розслідуваннях тощо.

У науковій літературі розвідка з відкритих джерел визначається як діяльність, що здійснюється заінтересованим суб'єктом, спрямована на отримання інформації та включає в себе збір, аналіз інформації та формування висновків. Об'єктом OSINT є відкриті джерела або відкрита інформація: від класичних друкованих ЗМІ до електронних реєстрів [1, с. 332]. OSINT надає можливість агрегувати інформацію з різноманітних відкритих джерел, що сприяє виявленню нових деталей, отриманню підтверджень вже відомих фактів та встановленню більш повної картини подій [2, с. 210].

Отже, досліджувана діяльність охоплює дії щодо збору, опрацювання та використання даних з метою задоволення інформаційних потреб суб'єкта розвідувальної діяльності. Як один із базових елементів розвідувального циклу, вона є необхідною для забезпечення повноти та всебічної інформованості суб'єкта під час підготовки та прийняття ним управлінських, стратегічних, тактичних та інших рішень. У контексті розгляду питань використання OSINT, поняття «розвідка» вживається у широкому значенні, що виходить за рамки діяльності суто розвідувальних органів та їх взаємодії з іншими суб'єктами розвідувального співтовариства з метою забезпечення національної безпеки і оборони [3]. Методологія OSINT, адаптована до практичних потреб в інших сферах діяльності, стає цінним інструментом вирішення конкретних завдань, необхідною передумовою якого є збір, аналіз та інтерпретація інформації з відкритих джерел.

OSINT можна розглядати як концепцію, методологію та набір технологічних інструментів, що використовуються для законного отримання та застосування інформації військового, політичного, економічного та іншого характеру з відкритих джерел, необхідної для ухвалення доцільних рішень у сфері національної оборони та безпеки, а також для виконання завдань

різноманітних розслідувань та в інших галузях діяльності. OSINT включає в себе моніторинг, збір первинних даних, їхню реєстрацію (фіксування), аналітичну й синтетичну обробку, можливе подальше поширення на відповідних платформах. Важливими проблемними аспектами етапу обробки є структурування потоку інформації, її верифікація та контекстуалізація, фільтрування інформаційного шуму та дезінформації, забезпечення взаємодії між різними суб'єктами, збереження даних, архівування тощо. Якісно опрацьована первинна інформація, отримана з відкритих джерел, може трансформуватися у практично значуще знання. Залучення достовірної інформації з відкритих джерел сприяє вільному обміну даними, оскільки цей процес, загалом, не передбачає використання таємних методів отримання інформації. За певних умов, якщо ця інформація не належить до категорії відомостей, що не підлягають засекреченню, вона може набути статусу державної таємниці.

Методологія розвідки на основі відкритих джерел успішно використовується як інструмент протидії в умовах кінетичної та гібридної воєн, виявлення фактів протиправної діяльності та грубих порушень прав людини. Якщо раніше аналіз відкритих даних переважно застосовувався для проведення журналістських, маркетингових досліджень, забезпечення безпеки бізнесу тощо, то в умовах війни OSINT трансформувався у важливий елемент виконання завдань протидії військовій агресії та розслідування воєнних злочинів.

Ефективне використання OSINT є дієвим механізмом для відстеження переміщення військової техніки та особового складу противника, розкриття їхніх намірів щодо стратегії і тактики ведення бойових дій. Так, зовнішні сервіси для геолокації є важливим джерелом інформації про території, що зазнали ударів з боку російських окупаційних сил, а перехоплення радіосигналів надає можливість обробляти ворожу комунікацію [4].

Практика правоохоронної діяльності у сучасних умовах йде шляхом адаптування цієї методології для вирішення завдань кримінального провадження. Під час війни OSINT ефективно упроваджується в практику розслідування воєнних злочинів. Об'єкти дослідження мають широкий діапазон інформаційних джерел – від офіційних урядових документів та повідомлень до соціальної інженерії та метаданих. Важливу роль у фіксуванні інформації відіграє контент соціальних мереж. Публікації військовослужбовців держави – агресора та цивільних громадян дозволяють отримати безпосереднє уявлення про реалії війни «з перших вуст». Це, своєю чергою, забезпечує даними щодо місць розташування та характеру дій російських збройних формувань і є одним із інструментів ідентифікації воєнних злочинців.

Фотографії та відеоматеріали, що публікуються в соціальних мережах, можуть містити ключову інформацію, яка уможливило встановлення осіб, їхнє місцезнаходження у певний момент часу, а також з'ясування окремих обставин вчинених ними діянь. Використання геопросторових даних, інтернет – ресурсів, як джерел інформації, дозволяє виявляти осіб, які брали участь у військових діях або були свідками злочинних подій, що

інтенсифікує процес пошуку та ідентифікації винних осіб та притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Аналіз інтернет-ресурсів, супутникових знімків, відкритих баз даних та інших джерел, використання штучного інтелекту як інструменту обробки великого обсягу інформації, дозволяє оперативно фіксувати докази злочинів, верифікувати та перехресно підтверджувати інформацію з різних незалежних джерел, підвищуючи її достовірність. Аналіз та огляд фото - та відеоматеріалів, інших цифрових слідів, геопросторових даних, проведені із дотриманням належної процесуальної форми, часто є незамінними у процесі збирання, перевірки та оцінки доказів, які можуть бути використані в національних та міжнародних судових процесах.

Важливе значення під час розслідування воєнних злочинів має інформаційна взаємодія з національними та міжнародними OSINT-спільнотами. З 2019 року українська агенція Molfar, що діє у понад 39 країнах, спеціалізується на приватній розвідці, зокрема ідентифікує російських воєнних злочинців, проводить воєнні розслідування та аналізує воєнну ситуацію. Molfar намагається доносити результати своїх розслідувань до західних медіа та збирає реєстри іноземних пропагандистів, а також українських зрадників і ворогів, документуючи відповідні докази. Крім того, фахівці агенції навчають військовій OSINT-аналітиці представників СБУ, Держприкордонслужби, Міноборони та громадських організацій. Незалежна міжнародна команда Bellingcat, що складається з дослідників, слідчих та громадянських журналістів, з 2014 року використовує відкриті джерела та соціальні мережі для розслідування різноманітних подій, включаючи злочини проти людяності, використання хімічної зброї та конфлікти по всьому світу. У контексті війни в Україні Bellingcat на основі відкритих даних (фото, відео, переговорів) встановила ймовірних винних у збитті літака МН-17 у 2014 році. З початку повномасштабного вторгнення у 2022 році Bellingcat також фіксує випадки руйнувань цивільної інфраструктури та загибелі мирного населення, відображаючи цю інформацію на інтерактивній карті, доступній для дослідження за датою та місцем. Волонтерський проєкт InformNapalm виник у березні 2014 року у відповідь на російську агресію. Організація проводить глибокі дослідження російської збройної агресії проти України, ідентифікує російських військовослужбовців, причетних до гібридних війн в інших країнах, розкриває факти незаконного експорту російської зброї та військової техніки, збирає докази участі російських посадовців у плануванні підривних операцій та воєн на території інших держав, а також спростовує російську пропаганду [5, с. 40-41].

Таким чином, завдяки можливості збору, обробки та аналізу великих обсягів публічно доступної інформації та цифрових слідів, OSINT-технології та існуючі практики їх використання у різних сферах діяльності створюють додаткові можливості документування кримінально протиправних дій. Ефективне впровадження таких практик у правоохоронну діяльність є важливим завданням, виконання якого суттєво підвищує потенціал

розслідування задля достовірного встановлення обставин воєнних злочинів та реального притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дикий О. В., Сидорчук В. В. Поняття OSINT та суміжні категорії the concept of OSINT and related categories. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 9, С. 332-335. URL: http://lsej.org.ua/9_2024/80.pdf.
2. Калугін В., Сіфоров О. Використання OSINT у встановленні фактів воєнних злочинів та особи воєнних злочинців. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції. 2024. С. 202-225. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/329/9688/21916-1>
3. Про розвідку: Закон України від 17 вересня 2020 року № 912-IX. // Урядовий кур'єр. – 2020. – № 214. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#n442> (дата звернення: 15.05.2025).
4. Ярошенко О. Коли журналістика знаходить союзника в OSINT. European Journalism Observatory. URL: https://ua.ejo-online.eu/8842/uncategorized/zhurnalistyka-znakhodyt-soiuznyka_osint (дата звернення: 16.05.2025).
5. Главацька А., Ангельська О., Опірський І. Дослідження технології використання OSINT як нової загрози з деанонімізації особи в інтернет просторі. Електронне фахове наукове видання «Кібербезпека: освіта, наука, техніка». 2024. №1(25), С. 19–50. URL: <https://doi.org/10.28925/2663-4023.2024.25.1950>.

РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Трошев Андрій Дмитрович

курсант 202 взводу навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Національної поліції України ОДУВС

Свинаренко Юрій Павлович

доктор філософії, завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
навчально-наукового інституту підготовки
фахівців підрозділів кримінальної поліції
Національної поліції України ОДУВС

Досить довгий час Україна перебуває в умовах тривалої гібридної війни, у якій кіберпростір став одним з головних театрів бойових дій. Атаки на енергетичну інфраструктуру, банківські системи, державні реєстри та військові бази стали не поодинокими інцидентами, а регулярним інструментом тиску та